

Література:

1. Кононенко В. І., Кононенко І. В. Контрастивна грамати́ка української та польської мов: навч. посіб. Київ : Вища шк., 2006. 391 с.
2. Приймачок О., Каращук Г. Українсько-польська лексична омонімія: критерії та ступені міжмовної омонімічності. *Волинь філологічна: Текст і контекст*. Луцьк : РВВ «Вежа», 2006. С. 107–114.
3. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні і граматичні параметри. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 1998. 323 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-112>

**COMMUNICATIVE-ACTIVITY APPROACH
TO THE FORMATION OF INTERCULTURAL COMPETENCE
OF FUTURE TEACHERS OF THE GERMAN LANGUAGE**

**КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД
ДО ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Svyrydjuk V. P.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Pedagogy, Methodology of Foreign
Languages Teaching and Information
and Communication technologies
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine*

Свиридюк В. П.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, методики
викладання іноземних мов та
інформаційно-комунікаційних
технологій
Київський національний лінгвістичний
університет
м. Київ, Україна*

Комунікативно-діяльнісний підхід є підґрунтям для формування іншомовних комунікативних навичок і вмій у продуктивних і рецетивних видах мовленнєвої діяльності. Цей підхід закладає підвалини для розвитку комунікативних здібностей у професійній та освітній діяльності рідною мовою, яка є частиною змісту міжкультурної компетентності. Наукові здобутки зазначеного підходу належать І. О. Зимній, О. О. Леонтєву, О. О. Залевській, Б. В. Беляєву, Т. В. Ахутіній, П. Я. Гальперину та ін. Дослідниками представлені результати комунікативної

діяльності в усному, писемному мовленні, читанні та аудіюванні під час сприйняття і рефлексії. У концепцію зазначеного підходу покладено науковцями концепцію взаємозв'язку свідомості, мови та комунікативної діяльності людини. Психологічні та психолінгвістичні процеси породження висловлення, думки розкодування знакової системи мови є основною діяльністю студентів-магістрантів під час формування комунікативних навичок і вмінь німецькою мовою. Відповідно до рівня оволодіння іншомовним спілкуванням висловлювання майбутніх викладачів характеризується відповідною формою, повнотою, зв'язністю, змістовністю і певною коректністю у писемному й усному мовленні. Щодо перцептивної діяльності, то комунікативний процес може бути наповнений великим об'ємом інформації, яку студенти-магістранти спроможні через сформований досвід утримати тривалий час у пам'яті, а згодом використати її у продуктивній і репродуктивній діяльності, зокрема у науково-пошуковій роботі.

Комунікативна діяльність майбутніх викладачів у міжкультурній комунікації набуває все більше національно-культурних характеристик, притаманних німецькомовним лінгвокультурним спільнотам, де використання національних варіантів є стандартом німецької мови. Відповідно до комунікативної мети усне і писемне мовлення компетентного користувача збагачується знаннями культури через мову, коли культурно-марковані слова, наприклад, логоописи, у яких відображений досвід носія мови, можуть бути осмислені на двох рівнях: рівні мови й рівні культури [3, с. 62]. В основі комунікативного компоненту зазначеного підходу лежить орієнтація на навчання спілкування, використання мови з метою обміну думками [4, с. 101] та залучення студентів-магістрантів до культури, яка міститься у граматичних і здебільшого у лексичних одиницях [6, с. 96]. Лише у процесі комунікації обумовленою темою і ситуацією виявляється можливим розпізнати мовно-культурні слова, їх культурно-специфічне значення у певному контексті, у якому вони можуть бути ключовими. Завдяки таким словам відображається поняття, а не соціальні реалії, які відносно легко можна визначити і навчитись використовувати, оскільки вони відсутні у рідній мові.

Знання, володіння рідною мовою, розкриття її викладачем і студентам-магістрантами під час комунікації допомагає усвідомити культурний феномен мови у художній літературі, яка є джерелом і взірцем для оволодіння мовою взагалі, і німецькою мовою, зокрема. Створюючи потребу у спілкуванні та відкриваючи нові культурні грані

слова, викладач заохочує студентів-магістрантів розуміти глибокий зміст літературних творів, їх культурну цінність, створену і закріплену через культурно-історичну діяльність народів, мова яких стала предметом вивчення. Лінгвокультурологічні, етнолінгвістичні дослідження дають нам підстави звертати увагу на етнічно марковану лексику [3, с. 64], слова з «культурними смислами», що функціонують як згорнуті тексти та визначають лінгвокультурологічний аспект мовлення. Наведемо декілька прикладів ключових слів, які досить частотні у мовленні та часто входять до фразеологічних єдностей, прислів'їв, приказок. Ключовими словами є ті слова, які передають основну інформацію у тексті. Вони сприяють успішному розумінню тексту, який сприймається на слух або читається [4, с. 95].

У німецькомовній культурі троянда (die Rose) – це символ чистоти і мовчазності. Троянда була і вважається одним із найважливіших християнських символів. На образах часто можна бачити зображення Марії, оточену цвітом диких троянд. Червоні троянди стали у світі поширеним символом кохання. Симетрія квітки пояснює людині гармонію і красу, троянда символізує дружбу, симпатію, схильність до прекрасного і захопленість у житті. Жовті троянди символізують у німецькомовному середовищі заздрість [5, с. 155]. Тому ситуація та поведінка мають комунікативне значення. Як приклад подальшого функціонування мовно-культурного слова «троянда» (die Rose) – це фразеологічна єдність: auf Rosen gebettet sein – солодко, гарно жити; не мати клопотів. Від слова Rosen утворилось складне слово der Rosenkranz – чотки, der Rosenmontag – назва понеділка, у який відмічається перехід до великого посту (der Karneval).

У процесі здійснення комунікативної діяльності викладач залучає студентів-магістрантів помічати у навчальному матеріалі культурні компоненти мовної картини світу німецькою мовою, їхню значущість у комунікативній поведінці та мовленнєвому етикеті у певних стандартних ситуаціях.

Через комунікативно-діяльну організацію освітнього процесу викладач може моделювати ситуації, у яких уможливорюється засвоювати загальнокультурні та національно-специфічні цінності інформації [4, с. 101]. Комунікативна поведінка викладача слугує взірцем як національних, етнокультурних правил спілкування з використанням невербальних засобів, оскільки викладач є представником як української нації, так і репрезентантом елементів суспільної поведінки німецькомовних країн.

Манера звернення до студентів-магістрантів, як до колег, захоплення їх до співпраці відбувається за допомогою граматичних структур, які також додають спілкуванню культурного колориту. Дослідження лінгвістів свідчать, що культурні прояви через граматичну систему мови є менш виразними [1]. Хоча граматичні особливості, які потребують прагматичного розуміння і соціолінгвістичного знання стосовно мовленнєвого середовища і комунікативної ситуації необхідно по можливості демонструвати у ході комунікації зі студентами-магістрантами, а не лише затреноувати їх під час виконання комунікативних прав.

Діяльнісний компонент підходу передбачає організацію студентів до кооперативної співпраці, взаємодії у групі та з викладачем. З цієї метою викладач повинен звертатись до студентів спонукати їх до навчальних дій, запрошувати до іншомовного спілкування у парах або індивідуально, дотримуючись при цьому мовленнєвого етикету. Мовленнєвий етикет за В. А. Масловою – це соціально задані і культурно-національно специфічні правила, які регулюються мовленнєвою поведінкою у ситуаціях установки, підтримки і розривання контакту комунікантів відповідно до їхніх соціальних і психологічних ролей, рольових і особистісних стосунків у офіційній і неофіційній обстановці спілкування [2, с. 20].

Окреслюючи хід освітньо-виховного процесу аудиторного заняття, з якого майбутні викладачі виносять знання, навички, вміння, стратегії для подальшої організації навчальної діяльності у позааудиторних умовах, питання щодо етнолінгвокультурної спільноти не є гострим перед тим, хто бере участь у дискурсі. Загострюється увага у той момент, коли треба знаходити відповідь у взаємодії двох іншомовних культур: української та німецькомовної.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Лінгвокультурні аспекти комунікативної толерантності. Соціогуманітарні проблеми людини. 2010. № 5. С. 108–119.
2. Маслова В. А. Лингвокультурология как наука о наиболее культуроносных языковых сущностях. *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики*. Ежегодный журнал. Вып. 16. Владикавказ. 2014. С. 78–91.
3. Шарманова Н. М. Етнолінгвістика: навчальний посібник для студентів факультету української філології / за ред. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : НПП АСТЕРІКС, 2015. 192 с.

4. Щукин А. Н. Теория обучения иностранным языкам (лингводидактические основы): учебное пособие для преподавателей и студентов языковых вузов / А. Н. Щукин. Москва : ВК, 2012. 335 с.
5. Deutsche Redewendungen und was dahintersteckt [Red. Melanie Legrand. Verlag Das Beste GmbH (Herausgeber), 2014. 352 S.
6. Földes C. Sprache – Interaktion – Kultur: ein Beitrag zur Problemdekonstruktion anhand des Paradigmas “Linguokulturologie“ In: Reeg, Ulrike/Simon, Ulrike (Hrsg.): Facetten der Mehrsprachigkeit aus theoretischer und unterrichtspraktischer Sicht. Münster/New York : Waxmann, 2019. S. 85–115.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-113>

PECULIARITIES OF COMMUNICATIVE ADAPTATION TO INTERCULTURAL INTERACTION: METHODOICAL ASPECT

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ АДАПТАЦІЇ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Skorobahata O. M.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior lecturer at the Department
of Foreign Languages
and Teaching Methods
Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National
Pedagogical University
Hlukhiv, Sumy region, Ukraine*

Скоробагата О. М.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних
мов та методики викладання
Глухівський національний педагогічний
університет
імені Олександра Довженка
м. Глухів, Сумська область, Україна*

Сучасна іншомовна освіта розвивається відповідно до викликів глобалізації та міжнародної інтеграції. У таких умовах освіта стає системним механізмом ефективної культурної та етнічної ідентифікації суб'єктів навчання.

Зазначені вище процеси вимагають відповідних навичок соціалізації для ефективної міжособистісної взаємодії в колективі, який об'єднує представників різних культур. Формування таких навичок є одним із завдань сучасної освіти і здійснюється в процесі розвитку адаптаційних властивостей особистості в форматі іншомовного навчання.